

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики

Протокол № 1/1 від 01.09.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**МАКРО- І МІКРОЕКОНОМІКА
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)**

Галузь знань	D "Бізнес, адміністрування та право"
Спеціальність	D3 "Менеджмент"
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	"Міжнародний менеджмент"

Статус дисципліни

Мова викладання, навчання та оцінювання

**обов'язкова
українська**

Розробник:
к.е.н., доцент

Михайло БРІЛЬ

Завідувач кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики

Наталія ГАВКАЛОВА

Гарант програми

Інна ДИБАЧ

**Харків
2025**

ВСТУП

Економічний розвиток у сучасних умовах характеризується динамічними трансформаціями соціально-економічних процесів, що відбуваються на різних рівнях господарювання. Ефективна участь у цих процесах потребує від майбутніх фахівців системного економічного мислення, здатності аналізувати та прогнозувати поведінку економічних суб'єктів, а також розуміння закономірностей розвитку економіки на рівні підприємства, галузі та національної економіки.

Навчальна дисципліна «Макро- і мікроекономіка» формує фундаментальну економічну підготовку, яка є базою для опанування прикладних економічних, управлінських і аналітичних дисциплін. Вивчення курсу спрямоване на осмислення механізмів ринкової економіки, ролі державного регулювання та взаємодії економічних агентів у процесі формування соціально-економічної моделі розвитку країни.

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системи знань і практичних навичок щодо функціонування та розвитку національної економіки на основі макро- і мікроекономічних теорій, концепцій і моделей, апробованих світовою та вітчизняною економічною практикою, а також формування професійних компетентностей, необхідних для раціональної соціально-економічної поведінки.

У процесі вивчення дисципліни передбачається вирішення таких завдань:
формування уявлення про закономірності функціонування економічних систем на мікро- та макрорівнях;

засвоєння принципів прийняття економічних рішень суб'єктами ринку;

оволодіння інструментами аналізу та моделювання економічної поведінки підприємств, домогосподарств і держави;

розвиток аналітичного мислення щодо оцінювання соціально-економічних процесів у сучасних умовах господарювання.

Об'єктом навчальної дисципліни є економічні процеси та механізми їх регулювання на рівні підприємства, галузі та національної економіки в умовах трансформаційного розвитку.

Предметом навчальної дисципліни є сукупність макро- та мікроекономічних теорій, концепцій, моделей і методичних підходів до аналізу та регулювання економічних процесів.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН4	ЗК11, СК12
РН5	СК3
РН6	СК2, СК12
РН12	СК7
РН17	ЗК3, ЗК10, ЗК11

де РН4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

РН5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

РН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

РН12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

РН17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні проблеми мікроекономіки

Тема 1. Корисність економічного блага. Економічний вибір. Аналіз поведінки споживача

1.1. Предмет мікроекономіки. Роль мікроекономіки. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні. Нормативна і позитивна мікроекономіка. Сучасний інструментарій мікроекономічного аналізу. Взаємозв'язок мікроекономіки з іншими дисциплінами.

1.2. Корисність. Криві байдужості: сутність, особливості побудови та взаємозв'язок із корисністю товару. Поняття корисності. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага. Процес споживання та динаміка зміни сукупної та граничної корисності. Уподобання споживача. Побудова кривих байдужості. Карта кривих байдужості. Властивості кривих байдужості.

1.3. Гранична норма заміщення. Рівновага споживача. Бюджетне обмеження споживача. Зміна бюджетної лінії. Зміна цін та її вплив на бюджет споживача. Рівновага споживача.

1.4. Реакція споживача на зміну доходу та цін товарів. Крива "дохід-споживання". Поняття нормальних благ та благ нижчої споживчої цінності. Крива "ціна-споживання". Побудова кривої індивідуального попиту споживача. Поняття звичайних товарів і товарів Гіффена.

Тема 2. Закони попиту та пропозиції у ринковій економіці

2.1. Ринковий попит. Ринковий попит як сума індивідуальних попитів (означення, побудова графіків). Зміна попиту та зміна обсягу попиту, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз).

2.2. Пропозиція та основні фактори, що впливають на динаміку пропозиції. Ринкова пропозиція. Зміна пропозиції та зміна обсягу пропозиції, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз). Взаємодія попиту та пропозиції.

2.3. Ринкова рівновага. Ринкова ціна та ціна рівноваги, обсяг рівноваги. Механізм встановлення ринкової рівноваги. Вплив зміни попиту та пропозиції на рівновагу, взаємодія змін попиту та пропозиції. Виграш споживача та виробника.

2.4. Еластичність попиту та пропозиції. Поняття "еластичності" для загального випадку. Основні властивості еластичності. Чинники цінової еластичності, особливості їх впливу. Еластичність попиту. Методики обчислення коефіцієнта еластичності попиту. Обчислення коефіцієнта еластичності для "нормальних" та "неякісних" товарів. Еластичність пропозиції. Фактори впливу на еластичність пропозиції.

Тема 3. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель підприємства. Витрати виробництва і прибуток

3.1. Підприємство як суб'єкт ринкових відносин. Фактори виробництва та їх класифікація. Економічні періоди функціонування фірми та множина можливих комбінацій ресурсів. Миттєвий, коротко- та довгостроковий періоди функціонування підприємства. Мотивація поведінки фірми.

3.2. Виробнича функція. Виробнича функція з однією змінною. Закон спадної продуктивності змінного фактора виробництва. Поняття та параметри виробничої функції. Основні властивості виробничих функцій. Двофакторна виробнича функція. Закон спадної продуктивності факторів виробництва. Виробнича функція з двома змінними. Ізокванти й ізокости. Карта ізоквант. Гранична норма технічного заміщення. Границі заміщення факторів.

3.3. Поняття і види витрат. Витрати виробництва у короткотерміновому та довготерміновому періоді. Концепції витрат виробництва. Економічний та бухгалтерський підходи до визначення витрат. Альтернативні витрати. Явні та неявні; внутрішні та зовнішні витрати. Трансакційні витрати. "Нормальний прибуток" як елемент витрат. Постійні, змінні, сукупні, середні та граничні витрати. Закон зростаючих граничних витрат. Криві довготермінових витрат та їх види. Рівновага виробника: вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску. Позитивний, нейтральний та негативний ефект масштабу. Фактори, що визначають ефект масштабу. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна та економічна інтерпретації.

3.4. Сутність і види прибутку. Сутність прибутку. Функції прибутку. Теорії прибутку. Основні напрями використання прибутку. Бухгалтерський і економічний прибуток. Правило мінімізації витрат за умови заданого обсягу виробництва. Правило максимізації прибутку. Загальний, середній і граничний

дохід. Сутність і вимірювання прибутку підприємства. Показники діяльності сучасних підприємств.

Тема 4. Теорія ринкових структур

4.1. Ринок досконалої конкуренції. Модель досконалої конкуренції та її характерні ознаки. Умови виникнення досконалої конкуренції. Характерні риси ринку досконалої конкуренції. Переваги і недоліки ринку досконалої конкуренції. Досконало конкурентна фірма та умови її функціонування. Рівновага конкурентної фірми у короткостроковому та довгостроковому періоді. Типи поведінки фірми в умовах досконалої конкуренції: максимізація прибутку, мінімізація витрат, припинення виробництва (графічно). Ринковий попит та крива попиту на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. Сукупний, середній та граничний дохід фірми, їх графічне відображення. Граничний дохід та його співвідношення з лінією попиту на продукцію фірми. Точки критичного обсягу виробництва. Умови довгострокової рівноваги. Крива довгострокових середніх витрат. Максимізація прибутку в коротко- і довготерміновому періодах.

4.2. Монопольний ринок Модель чистої монополії та її характерні ознаки. Характерні ознаки недосконалої конкуренції. Визначення монополії. Природні, економічні, адміністративні та правові бар'єри монопольного ринку. Різновиди монополій: відкриті, закриті, природні. Двостороння монополія. Монопсонія. Диверсифікація виробництва. Монопольна влада. Джерела монопольної влади. Монопольна ціна. Визначення монополістом ціни та обсягу виробництва (графічна, та алгебраїчна інтерпретація). Пропозиція фірми-монополіста та особливості її формування. Цінова дискримінація. Демпінг. Рівновага фірми-монополіста у довготерміновому періоді. Економічні наслідки та соціальна ціна монополії. Державне регулювання монопольної діяльності. Антимонопольна політика: основні принципи механізм дії. Особливості монопольної політики в Україні.

4.3. Ринок монополістичної конкуренції. Модель ринку монополістичної конкуренції та її характерні ознаки. Умови виникнення монополістичної конкуренції. Ознаки монополістичної конкуренції. Механізм монополістичної конкуренції. Ціноутворення і визначення обсягів виробництва в умовах монополістичної конкуренції у коротко- та довгостроковому періодах.

Визначення ціни. Роль реклами у визначенні ціни. Поглиблення диференціації продукту: позитивні та негативні наслідки. Вплив реклами на обсяги виробництва та витрати. Сутність та передумови розвитку нецінової конкуренції.

4.4. Олігополістична структура ринку. Ціноутворення і визначення обсягів виробництва в умовах олігополії. Олігополія, її сутність та основні ознаки. Показники концентрації ринку. Причини олігополії. Різноманітність олігополістичних структур, загальна взаємозалежність і складність аналізу поведінки підприємства на ринку. Дуополія: сутність моделей Курно та Бертрана. Дилема ув'язненого. Олігополістичне ціноутворення.

Змістовий модуль 2

Основні проблеми макроекономіки

Тема 5. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

5.1. Предмет мікроекономіки. Роль мікроекономіки. Місце макроекономіки в системі економічних наук. Визначення макроекономіки. Макроекономічний підхід дослідження економічних процесів і явищ. Агрегування. Предмет, об'єкт і суб'єкти макроекономіки. Взаємодії між економічними суб'єктами. Мета макроекономічного розвитку. Економічне зростання, економічна ефективність, економічна свобода. Цілі макроекономіки. Державне регулювання економіки. Основні методи макроекономіки.

5.2. Валовий внутрішній продукт (ВВП) і методи його обчислення. Валовий національний дохід (ВНД). ВВП. Кінцева продукція. Проміжна продукція. Номінальний і реальний ВВП. Динаміка реального обсягу виробництва й динаміка рівня цін. Агреговані індекси: споживчих цін, (Ласпейреса); дефлятор ВВП (Пааше); індекс Фішера. Методи виміру ВВП. Виробничий метод, метод кінцевого використання, розподільний метод. Складності підрахунку ВВП. Тіньове виробництво. Незаконне виробництво. Виробництво в неформальному секторі. Виробництво домашніх господарств для власного кінцевого використання.

5.3. Основні макроекономічні показники доходу. Національне багатство. Національне багатство (НБ) та його структура. Основні макроекономічні показники доходу. Національний дохід. Чистий національний

дохід. Чисті непрямі податки, непрямі податки на бізнес, субсидії бізнесу. Нарахування на соцстрах, податки на прибуток корпорацій, чистий відсоток з боргу, державні трансферти й виплати домогосподарствам, трудові доходи, розподілені прибутки, індивідуальні прибуткові податки громадян.

5.4. Циклічність та економічне зростання. Економічне зростання та економічний розвиток. Соціально-економічний розвиток. Джерела та фактори економічного зростання. Виробнича функція. Економічний цикл та його види. Фази циклу. Сучасні економічні цикли.

Тема 6. Споживання домогосподарств та приватні інвестиції **Макроекономічна рівновага**

6.1. Споживання, заощадження, інвестиції. Домогосподарство, його функції. Формування особистого доходу домогосподарства. Споживання та збереження домогосподарств. Функція споживання. Автономне споживання Функція заощадження. Автономні заощадження. Середня схильність до заощадження. Гранична схильність до заощадження. Середня схильність до споживання Гранична схильність до споживання. Гранична схильність до заощадження. Інвестиції. Інвестиційний попит підприємств. Валові й чисті інвестиції. Амортизація. Автономні й індуковані інвестиції. Необхідність втручання держави в регулювання економіки. Визначення мультиплікаційного ефекту в економіці. Мультиплікатор інвестицій.

6.2. Макроекономічна рівновага "AD – AS". Агреговані показники. Загальний рівень цін. Сукупний попит (AD) як ВВП по видатках. Крива сукупного попиту та причини її негативного нахилу. Цінові фактори сукупного попиту. Ефект багатства або ефект реальних касових залишків. Ефект процентної ставки. Ефект імпортних закупівель. Нецінові фактори сукупного попиту. Сукупна пропозиція (AS). Крива сукупної пропозиції. Поводження економіки в короткостроковому та довгостроковому періодах. Сінтез класичної й кейнсіанської теорій поглядів на криву сукупної пропозиції. Цінові й нецінові фактори сукупної пропозиції. Механізм формування рівноважного обсягу національного виробництва й рівноважного рівня цін. Макроекономічна рівновага. Модель AD-AS як базова модель економічної рівноваги.

6.3. Модель макроекономічної рівноваги "витрати-випуск". Механізм моделі "витрати-випуск". Сукупні видатки у ролі сукупного попиту. ВВП в ролі сукупної пропозиції. Формування економічної рівноваги. Графічне представлення моделі "витрати-випуск». Змінення товарних запасів.

6.4. Модель макроекономічної рівноваги "вилучення-ін'єкції". Механізм моделі "вилучення-ін'єкції". Визначення понять "вилучення" та "ін'єкції". Приватна економіка. Заплановані та незаплановані інвестиції. Визначення рівноважного ВВП. Модель "вилучення-ін'єкції" у випадках закритої регульованої економіки та відкритої економіки.

Тема 7. Макроекономічна нестабільність. Банківська система

7.1. Ринок праці. Групи населення згідно економічної активності. Зайняті та безробітні. Безробіття як соціально-економічне явище та індикатор макроекономічної нестабільності. Повна зайнятість та природне безробіття. Циклічне безробіття. Потенційний та фактичний ВВП. Рівень безробіття як основний показник ринку праці. Соціальні наслідки безробіття. Економічні наслідки безробіття: закон Оукена. ВВП розрив. Попит та пропозиція праці. Рівновага на ринку праці. Основні функції ринку праці. Державна політика регулювання зайнятості населення. Крива Філіпса.

7.2. Інфляційний механізм. Інфляція як основний індикатор макроекономічної нестабільності. Причини інфляції, види її проявлення та класифікація. Інфляція попиту . Інфляція витрат. Рівень інфляції. Темпи росту цін і приросту цін. Індекс інфляції. Інфляційні очікування. Дефляція і дезінфляція. Соціально-економічні наслідки інфляції. Втрати від інфляції для населення. Інфляційний податок. Антиінфляційна політика держави.

7.3. Механізм функціонування грошового ринку. Поняття грошового ринку. Попит, пропозиція, рівновага на грошовому ринку. Процентна ставка. Номінальна та реальна процентні ставки. Грошова маса. Грошові агрегати. Грошова база. Норма резервування. Банківський мультиплікатор. Грошовий мультиплікатор. Вплив держави на грошовий ринок.

7.4. Банківська система й грошова пропозиція. Поняття банківської системи та її структура. Два рівні банківської системи та їх функції. Значення Головного банку країни. Функції та інструменти Головного банку країни.

Комерційні банки та їх функції. Пасивні та активні операції . Спеціалізовані кредитно-фінансові установи та їх форми.

Тема 8. Державна політика регулювання економіки та зовнішньоекономічна політика

8.1. Державна політика регулювання економіки. Функції держави з регулювання економіки. Показники рівня економічного розвитку. Якість життя. Тривалість життя людини; дохід на душу населення; рівень зайнятості; ступінь реалізації прав людини; стан навколишнього середовища. Фіскальна політика. Інструменти фіскальної політики. Державний бюджет. Бюджетний дефіцит: фактичний, структурний, циклічний. Монетарна політика, її цілі та інструменти. Регулювання курсу національної валюти. Політика дешевих або дорогих грошей.

8.2. Валютний курс. Валюта. Конвертованість валюти. Валютний курс. Валютне котирування. Номінальний й реальний валютні обмінні курси. Валютний ринок. Регулювання валютного ринку. Інтервенції. Адміністративний і ринковий механізм курсоутворення. Фіксований, гнучкий валютні курси. Валютна система.

8.3. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності держави. Платіжний баланс та його структура. Сальдо платіжного балансу. Макроекономічне корегування. Зовнішньоекономічна політика держави. Протекціонізм. Державне регулювання зовнішньоторговельних відносин. Державне регулювання руху капіталу. Валютне регулювання та валютний контроль.

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань

Назва теми та / або	Зміст

завдання	
Тема 1. Завдання 1.	Визначення рівноваги споживача алгебраїчним і графічним методом з позицій кардиналістської та ординалістської (порядкової) теорії корисності
Тема 2. Завдання 2.	Визначення коефіцієнтів еластичності попиту за ціною за формулами точкової (лінійної) та дугової еластичності
Тема 3. Завдання 3.	Обґрунтування оптимальних економічних рішень виробників щодо мінімізації витрат та вибору мінімально ефективного розміру підприємства
Тема 4. Завдання 4.	Обґрунтування оптимальних економічних рішень виробників щодо встановлення ціни в умовах різних типів ринкових структур (монополії, олігополії, монополістичної та досконалої конкуренції)
Тема 5. Завдання 5.	Розрахунок основних макроекономічних показників (валовий внутрішній продукт, валовий національний продукт, чистий національний продукт, національний дохід, особистий дохід, особистий дохід населення в розпорядженні)
Тема 6. Завдання 6.	Визначення мультиплікаційного ефекту в закритій ринковій економіці. Розрахунок мультиплікатора та акселератора інвестицій
Тема 7. Завдання 7.	Розрахунок втрат ВВП внаслідок циклічного безробіття (згідно із законом Оукена)
Тема 8. Завдання 8.	Розрахунок мультиплікатора державних витрат, мультиплікатора збалансованого бюджету і податкового мультиплікатора у відкритій економіці

3. Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або	Зміст

завдання	
Тема 1 - 8	Вивчення лекційного матеріалу, пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою
Тема 1 - 8	Підготовка до практичних занять
Тема 1 - 7	Виконання творчих домашніх завдань
Тема 1 - 8	Підготовка до екзамену

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та / або лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1 - 6), проблемна лекція (Тема 7 - 8)).

Наочні (демонстрація (Тема 1 - 8)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 8), есе (Тема 4)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100-бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту), диференційованого заліку або заліку. Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: тестові завдання (20 балів), письмова контрольна робота (20 балів), колоквиум (20 балів).

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів)

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена
Кузнеця

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність D3 "Менеджмент"

Освітньо-професійна програма "Міжнародний менеджмент"
Навчальна дисципліна "Макро- і мікроекономіка"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (евристичне) (10 балів)

1. Мікроекономіка як наука виникла:

- а) на початку XVII ст.;
- б) на початку XIX ст.;
- в) у кінці XIX ст. – на початку XX ст.;
- г) у кінці XX ст. – на початку XXI ст. 11

**2. Що з переліченого нижче характеризує закон спадної граничної
корисності:**

- а) 25, 26, 30, 29;
- б) 20, 35, 12, 15;

- в) 75, 85, 95, 105;
- г) 25, 20, 15, 10.

3. Мобільний телефон і чохол до мобільного телефону – це:

- а) товари Гіффена;
- б) товари-комплементи;
- в) товари-субститути;
- г) незалежні товари.

4. Чай і кава – це:

- а) товари Гіффена;
- б) товари-комплементи;
- в) товари-субститути;
- г) незалежні товари.

5. Графічна інтерпретація яких видів витрат має вигляд горизонтальної прямої:

- а) постійних;
- б) змінних;
- в) загальних;
- г) граничних.

6. Визначте сукупний виторг підприємця, якщо ціна одиниці продукції дорівнює 15 євро, а кількість виробленої продукції – 5 тис. од.:

- а) 25 тис. євро;
- б) 50 тис. євро;
- в) 70 тис. євро;
- г) 75 тис. євро.

7. Визначте обсяг валових інвестицій у країні А, якщо її економіка характеризується такими даними (млрд євро): ВВП – 152, споживчі витрати – 75, державні закупівлі товарів і послуг – 27, чистий експорт – 5:

- а) 45 млрд дол. США;
- б) 50 млрд дол. США;
- в) 75 млрд дол. США;
- г) 105 млрд дол. США.

8. Хто з економістів відвів сфері споживання та заощаджень ключову роль у макроекономічному аналізі:

- а) А. Сміт;
- б) Дж. Кейнс;
- в) М. Фрідмен;
- г) М. Модільяні.

9. Визначте середню схильність до споживання в країні Бета, якщо гранична схильність до заощаджень становить 0,2:

- а) 0,1;
- б) 0,5;
- в) 0,8;
- г) 1.

10. Розрив ВВП показує, на скільки відсотків відхиляється фактичний ВВП від потенційного під впливом:

- а) природного безробіття;
- б) структурного безробіття;
- в) фрикційного безробіття;
- г) циклічного безробіття.

Завдання 2 (діагностичне) (7 балів)

В економіці країни А функція інвестиції визначається рівнянням: $I = 50 + 0,4 \cdot Y$, а функція заощаджень – рівнянням $S = -80 + 0,6 \cdot Y$, де Y – національний дохід. Визначте рівноважний рівень національного доходу.

Завдання 3 (діагностичне) (7 балів)

Студент має дохід 120 дол. США і витрачає його на купівлю двох товарів: сиру за ціною 10 дол. США / кг і печива за ціною 5 дол. США / кг:

Комбінація	Сир	Печиво
А	20	3
Б	12	5
В	5	15
Г	3	30

- а) побудуйте криву байдужості;
- б) побудуйте бюджетну лінію, якщо ціна 1 кг сиру дорівнює 10 дол. США, а ціна 1 кг печива – 5 дол. США, при цьому дохід споживача становить 120 дол. США;
- в) визначте точку споживчої рівноваги графічним методом.

Завдання 4 (евристичне) (10 балів)

Використовуючи дані таблиці, розрахуйте постійні витрати, середні постійні витрати, середні змінні витрати, середні загальні витрати і граничні витрати фірми:

Q	TC	VC	FC
50	1 100	800	250
100	1 800	1 500	
250	2 100	1 800	

Побудуйте графіки постійних, граничних і середніх витрат.

Завдання 5. (стереотипне) (6 балів)

Розрахуйте ВВП країни, якщо відомі наступні дані (млрд. євро): непрямі податки – 46, рента – 28, доходи від власності – 30, дивіденди акціонерам – 38,

заробітна плата – 100, відсотки – 20, податок на прибуток корпорацій – 22, нерозподілений прибуток корпорацій – 20.

Затверджено на засіданні кафедри економіки державного управління, публічного адміністрування та економічної політики протокол № 1/1 від 01.09.2025 р.

Екзаменатор

к. е. н., доц. Бріль М.С..

Зав. кафедрою
Н. Л.

д. е. н., проф. Гавкалова

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (евристичне) (10 балів)

2 – Повнота виконання поставленого завдання, системність застосування знань навчального матеріалу

3 – Використання як типового підходу, так самостійно запропонованого алгоритму вирішення завдання;

2 – Правильність визначення економічного змісту категорій та понять, які використано при вирішенні завдання;

3 – Повнота та аргументованість висновків.

Завдання 2 (діагностичне) (7 балів)

1 – Правильність використання типових алгоритмів виконання поставленого завдання;

2 – Наведення відповідних формул;

2 – Математично вірний розрахунок;

2 – Правильність визначення економічного змісту категорій та понять, які використано при вирішенні завдання.

Завдання 2 (діагностичне) (7 балів)

1 – Правильність використання типових алгоритмів виконання поставленого завдання;

2 – Наведення відповідних формул;

2 – Математично вірний розрахунок;

2 – Правильність визначення економічного змісту категорій та понять, які використано при вирішенні завдання.

Завдання 4 (евристичне) (10 балів)

3 – Використання як типового підходу, так самостійно запропонованого алгоритму вирішення завдання;

1 – Наведення відповідних формул;

1 – Математично вірний розрахунок;

2 – Правильність визначення економічного змісту категорій та понять, які використано при вирішенні завдання;

3 – Повнота та аргументованість висновків.

Завдання 5. (стереотипне) (6 балів)

2 – Наведення відповідних формул;

2 – Математично вірний розрахунок;

2 – Правильність визначення економічного змісту категорій та понять, які використано при вирішенні завдання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Макроекономіка. Мультимедійний навчальний посібник / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, М. А. Мащенко, І. В. Пивавар, Н. О. Степаненко, Н. І. Шифріна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 705 с.

2. Макро- та мікроекономіка [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, А. В. Литвиненко [та ін.]; за заг. ред. М. А. Мащенко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 213 с. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27811>

3. Панчишин С. М. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Книга 1. Вступ до аналітичної економіки. Макроекономіка / С. М. Панчишин, П. Острроверх. – Львів : Априорі, 2020. – 648 с.

Додаткова

4. Мікро- та макроекономіка: [Електронний ресурс]: навчальний посібник для студентів освітнього ступеня – бакалавр, галузей знань – 07 Управління та адміністрування, 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальностей 075 Маркетинг, 281 Публічне управління та адміністрування, освітні програми – Промисловий маркетинг, Адміністративний менеджмент, Електронне урядування / уклад. О. І. Андрусь. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 325 с.

5. Мащенко М.А. Макро- і мікроекономіка . Методичні рекомендації до практичних робіт для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / укл. М. А. Мащенко, О. О. Пономаренко, Н. О. Степаненко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 57 с. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24906>

6. Черкашина Т. С. Макро - і мікроекономіка. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. Т. С. Черкашина. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 121 с. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27809>

7. Abel A. B. 10th ed. – Harlow : Pearson Education Limited, 2021. – 690 p.

8. Blanchard O. Macroeconomics: A European Perspective / O. Blanchard, A. Amighini, F. Giavazzi. – Harlow : Pearson Education, 2021. – 626 p.

9. Bowles S. Microeconomics: Competition, Conflict, and Coordination / S. Bowles, S. Halliday. – Oxford : Oxford University Press, 2022. – 1035 p.

10. Macroeconomics : textbook / M. Bril, O. Klimenko, I. Lisna et al. – Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2020. – 236 p. (English). – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24100>

11. McConell C. R. Microeconomics: Principles, Problems and Policies / C. R. McConell, S. L. Brue, S. M. Flynn. – Boston : McGraw-HillIrwin, 2019. – 474 p.

12. The Fundamentals of Economics [Electronic resource] : textbook for self-study / L. Ukrainka, M. Mashchenko, I. Lisna [et al.] ; under the edit. M. Mashchenko; Simon Kuznets Kharkiv national university of economics. – E-text data (910 КБ). – Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2021. – 163 p. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26379>

Інформаційні ресурси

13. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mof.gov.ua.